

Nr 126

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 5) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Stöd åt konstnärlig verksamhet m. m. för budgetåret 1963/64 beräkna ett anslag av 42 542 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 103, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 8 mars 1963 framlagt förslag angående vissa anslag för budgetåret 1963/64 till stöd åt konstnärlig verksamhet m. m.

I propositionen behandlas det statliga stöd till kulturlivet, som utgår ur lotteri-medelsfonden — fr. o. m. nästa budgetår överförd till ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde — och från vissa anslag under åttonde huvudtiteln till stöd åt konst, litteratur, musik m. m.

Förslag framlägges om att för nästa budgetår 36,5 milj. kr. ställes till Kungl. Maj:ts disposition för bidragsgivning i för lotteri-medelsfonden etablerade former. I fråga om fondens användningsområde redovisas i propositionen vissa synpunkter bl. a. på teater- och orkesterstödet och möjligheterna till en utvidgning av kulturstödet till nya eller eftersatta områden. Bl. a. framhålles, att fondmedel skall användas för en upprustning av den grundläggande skådespelarutbildningen och för igångsättande på försök av en rikskonsertverksamhet.

Vidare framlägges förslag om en fördubbling av anslaget till konstnärlig utsmäckning av statliga byggnader, från 500 000 kr. till 1 000 000 kr.

För en förbättring av det statliga stipendiestödet till yrkesverksamma konstnärer förordas en höjning med 374 000 kr. av anslaget till konstnärsstipendier.

Vid bifall till ett av chefen för finansdepartementet samtidigt med förevarande proposition framlagt förslag om avveckling av biografnöjesskatten, vilket även avser att skapa nya former för kvalitetsstöd till svensk filmproduktion, förut-sättes det nuvarande för detta ändamål anvisade riksstatsanslaget bli indraget.

För de i propositionen behandlade kulturändamålen föreslås en sammanlagd medelsanvisning för nästa budgetår av 41 053 000 kr. Som jämförelse må nämnas, att detta belopp innevarande budgetår motsvaras av en på riksstaten uppförd sammanlagd anslagssumma av 33 142 000 kr. Av beloppet har 5 142 000 kr. anvisats under riksstatens åttonde huvudtitel och 28 000 000 kr. under tionde

huvudtiteln. Härjämte har årets riksdag på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisat ytterligare 6 700 000 kr. till avsättning till lotterimedelsfonden.

Utskottet kommer att i det följande redovisa sina ställningstaganden till vart och ett av de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen jämte de till dessa hänförliga motionerna i särskilda punkter. Av praktiska skäl kommer utskottet härjämte att i förevarande sammanhang (punkterna 10 och 11) behandla följande motio-
ner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist* (I: 113) och den andra inom andra kammaren av herrar *Keijer* och *Hamrin* i Jönköping (II: 132), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning rörande upprustning av forskningsbiblioteken;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hilding* (I: 203) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hammar* och *Enskog* (II: 246), i vilka hemställts att riksdagen måtte för budgetåret 1963/64 bevilja de anslag till stöd för en nordisk bokmarknad som anges i Nordiska rådets rekommendation nr 30 år 1958.

1:o) **Avsättning till lotterimedelsfonden.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln för detta ändamål anvisa ett anslag av 36 500 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lager* och *Adolfsson* (I: 688) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hermansson* och *Hagberg* (II: 841), i vilka hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om sådan tillämpning av regeln om stödet åt landets stadsteatrar att även Stockholms stadsteater erhåller bidrag ur lotterimedelsfonden motsvarande $\frac{3}{5}$ av driftunderskottet, alternativt att Stockholms stadsteater ur lotterimedelsfonden erhåller bidrag med 1 226 000 kr. för spelåret 1963/64 och med ytterligare 763 000 kr. för spelåret 1962/63.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 841.

Lotterimedelsfonden tillkom i samband med statsmakternas beslut år 1938 (prop. 24; SU 59; Rskr 132) angående omorganisation av penninglotteriväsendet. I enlighet med beslutet bedrivs penninglotterirörelse i Sverige av ett statligt aktiebolag, Svenska penninglotteriet AB, enligt särskilda för viss tid gällande koncessioner. De samtidigt godkända riktlinjerna för lotteribehållningens användning och redovisning innebar, att ena hälften av behållningen skulle användas för statsverkets behov och andra hälften tillföras den s. k. lotterimedels-

fonden. Statsmakterna anslöt sig i princip — således utan något formellt ställningstagande — till att denna fördelningsregel lämpligen borde läggas till grund för beslut om lotteribehållningens huvudsakliga användning. I fråga om lotteriinkomsternas redovisning och behandling i riksstaten beslöts, att hela lotteribehållningen skulle uppdebiteras på en särskild inkomsttitel. Vidare skulle det belopp, som av lotterimedlen årligen borde utnyttjas för allmänna budgetändamål, bestämmas till en fast summa för budgetår medan återstående belopp skulle användas för tillgodoseende genom Kungl. Maj:ts försorg av vissa allmännyttiga ändamål och tillföras lotterimedelsfonden över ett under tionde huvudtiteln uppfört särskilt avsättningsanslag.

I fråga om principerna för utdelande av bidrag från lotterimedelsfonden framhölls i propositionen 1938: 24, att dessa bidrag svårigen kunde i förväg bestämt avgränsas. Några direkta föreskrifter angående fördelningen har inte heller utfärdats utan bidragsgivningen har formellt kunnat ske till vilket som helst allmännyttigt ändamål. En viss fast praxis har emellertid, som kommer att framgå av det följande, utvecklats beträffande fondens användning. Bl. a. gäller att bidrag som regel ej tilldelas statliga myndigheter eller institutioner för deras löpande verksamhet.

Som en följd av Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1962 kommer frågorna om det statliga stöd till allmännyttiga, kulturella ändamål, som möjliggjorts genom det hittills under tionde huvudtiteln uppförda årliga avsättningsanslaget till lotterimedelsfonden, att fr. o. m. den 1 juli 1963 tillhöra ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. Härigenom har flertalet av de ärenden inom statsförvaltningen, som berör den fria kultursektorn, koncentrerats till ett och samma departement.

Lotterimedelsfonden har sedan den tillkom använts för bidragsgivning till ett stort antal ändamål av växlande karaktär. Några särskilda föreskrifter har aldrig meddelats i fråga om principerna för utdelande av bidrag ur fonden. Emellertid har i praktiken fonden kommit att i växande omfattning tagas i anspråk för årligen återkommande bidrag till s. k. fasta ändamål. Till denna kategori hör bidrag till vissa fasta teatrar och turnéföretag, yrkesmässig orkesterverksamhet samt ett antal musik- och konstorganisationer. Jämsides med bidragen till dessa fasta ändamål har inom fonden visst utrymme funnits för bidragsgivning till ändamål av tillfällig natur. Till dessa hör kulturminnesvård, museibygnation, konstinköp, iordningställande och utrustning av teaterlokaler, kursverksamhet, good-willresor och liknande allmännyttiga, kulturella ändamål. De fasta ändamålen har dock alltmer kommit att dominera bidragsgivningen. För budgetåret 1961/62 utgjorde bidragen till opera-, teater- och yrkesmässig orkesterverksamhet sammanlagt i runt tal 24,3 milj. kr. eller cirka 85 % av det belopp, som samma år anvisades för avsättning till fonden.

I propositionen nr 103 anmäles (s. 16—18) ett av 1948 års kulturfondsutredning den 15 juni 1955 avlämnat betänkande, benämnt *Betänkande och förslag* angående riktlinjer och former för tilldelning av lotterimedel, jämte över be-

tänkanget avgivna yttranden. Utredningen föreslog i huvudfrågan, att lotterimedelsfonden borde ersättas med två fonder med begränsade användningsområden, den ena benämnd teater- och musikfonden och den andra fonden för särskilda kulturella ändamål. I övrigt borde enligt utredningen lotterimedelsfondens bidragsändamål tillgodoses genom anslagsgivning på riksstaten. I anslutning till förslaget om en uppdelning av lotterimedelsfonden konstaterade utredningen, att den vid fondens tillkomst avsedda fasta relationen mellan inflytande lotterimedel och anslaget till fondavsättning aldrig förverkligats. Utredningen förutsatte därför, att något samband icke borde finnas mellan inkomsterna av penninglotterirörelsen och avsättningen till de föreslagna nya fonderna. Avsättningsanslagen borde i stället betraktas som vanliga anslag på budgeten.

Med anledning av kulturfondsutredningens förslag och vissa av de synpunkter som framkom vid remissbehandlingen framhåller *departementschefen* inledningsvis, att utredningens synpunkter på behandlingen av bidragsärenden beaktats genom beslutet att lotterimedelsfonden fr. o. m. nästa budgetår skall tillhöra ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde. Departementschefen, som funnit skäl föreligga att överväga en omläggning av anslagstekniken för i första hand vissa av den nuvarande lotterimedelsfondens s. k. fasta ändamål genom en överföring till särskilda riksstatsanslag, anser däremot inte att någon uppdelning av lotterimedelsfonden på det sätt kulturfondsutredningen föreslagit bör komma i fråga. Departementschefen är ense med kulturfondsutredningen att på detta mer än på de flesta områden föreligger behov av en betydande elasticitet i bidragsgivningen. Det är därför enligt departementschefen nödvändigt att söka nå fram till en anslagskonstruktion, som i tillräcklig grad tar hänsyn till detta förhållande. Innan ett mer definitivt ställningstagande härvidlag kan göras, anser departementschefen sig inte böra förorda någon ändring av den nuvarande ordningen. Lotterimedelsfonden bör sålunda tills vidare bibehållas. En association — dock uteslutande av formell natur — kommer därvid att kvarstå mellan lotteriväsendet och fonden. Departementschefen framhåller, att det belopp som han förordar för avsättning till fonden icke ställts i relation till inkomsterna av lotteriväsendet utan avvägs med hänsyn till föreliggande anslagsbehov inom fondens användningsområde.

Med anledning av kulturfondsutredningens betänkande tillägger departementschefen att han ansluter sig till utredningens allmänna synpunkter på stödet till landsbygdens kulturliv. Att som utredningen föreslagit ombilda det nuvarande teaterrådet till ett rådgivande organ för såväl teater- som musikfrågor finner departementschefen emellertid inte ändamålsenligt.

De förbättringar i löneläget för de anställda inom teater- och orkesterväsendet, som blivit resultatet av 1962 års löneförhandlingar, har redan nu medfört en betydande ökning av bidragsgivningen på detta område, förklarar departementschefen. Med anledning härav och vad som i övrigt är känt beträffande kostnadsutvecklingen inom området för lotterimedelsfondens fasta ändamål har departe-

mentschefen ansett sig kunna uppskattningsvis ange det totala bidragsbehovet för dessa ändamål till sammanlagt 35 milj. kr. under nästa budgetår. I fråga om det däri inräknade teater- och orkesterstödet har han räknat med att verksamhetens struktur skall förbli i stort sett oförändrad. Han har vidare utgått från att kommunal medverkan vid finansieringen av teater- och orkesterstödet kan påräknas i samma utsträckning som för närvarande. Stödet till de kungl. teatrarna och de båda turnéföretagen, Riksteatern och Svenska teatern, bestrides så gott som uteslutande av statsmedel. I fråga om stadsteatrarna — med undantag för Stockholms stadsteater — och Göteborgs lyriska teater görs för närvarande en fördelning mellan stat och kommun på så sätt, att staten svarar för tre och kommunerna för två femtedelar av bidragsbehovet. Stödet till orkestrar och vissa mindre fasta teatrar delas lika mellan stat och kommun. I anslutning här till pekar departementschefen emellertid ånyo på svårigheterna att med exakthet förutse bidragsbehovet för teatrar och orkestrar. Möjligheterna att vidga den förordade ramen bör därför inte uteslutas, om avvikelserna totalt sett kommer att visa sig så betydande att de väsentligen inkräktar på den förutsatta bidragsgivningen till andra ändamål, framhåller departementschefen.

Utöver det belopp som departementschefen förordat för fasta ändamål bör enligt honom i fonden liksom hittills finnas medel att disponera för bidragsgivning för *tillfälliga ändamål*. Departementschefen föreslår sålunda för nästa budgetår en avsättning till fonden, som ger möjlighet att i ökad utsträckning tillmötesgå önskemål om bidrag till sådana ändamål samt därjämte medger en utvidgning av kulturstödet till nya eller eftersatta områden. Departementschefen redovisar härefter närmare sina synpunkter på två i propositionen omnämnda utredningsförslag, det ena avgivet i september 1961 av 1955 års provinsteaterutredning — Den sceniska utbildningen — och det andra den 6 december 1962 av konsertbyråutredningen och benämnt Rikskonserter. För en utförligare redovisning av dessa förslag jämte över desamma inhämtade yttranden torde få hänvisas till propositionen nr 103, s. 18—34. Här skall endast återges departementschefens sammanfattning och ställningstaganden till de båda förslagen. Departementschefen framhåller först följande.

»Grundläggande skådespelarutbildning har sedan länge bedrivits vid elevskolorna vid Dramatiska teatern i Stockholm samt stadsteatrarna i Göteborg, Malmö och Norrköping-Linköping. Utbildningen, som enbart gällt blivande dramatiska skådespelare, har varit tvåårig med möjlighet för vissa elever att efter vederbörande teaters bestämmande få anställning ett tredje år som s. k. premiärelev, vilket inneburit praktikanttjänstgöring med obetydliga inslag av teoretisk undervisning. Sammanlagt har årligen intagits cirka 25 elever vid dessa skolor. Eftersom intagningsciffrorna varierar något och vissa teatrar inte har intagning varje år är det här fråga om ett genomsnittligt antal. Härjämte har provisorisk elevutbildning i form av tvåmånaderskurser under senare år anordnats av Riksteatern. Utbildning av skådespelare för lyriska scener har bedrivits vid musik-

högskolans operaklass. Även där är utbildningen tvåårig. Ärligen intages 3 à 4 elever.

Kostnaderna för de dramatiska elevskolorna varierar kraftigt mellan de olika teatrarna och uppgår för närvarande till sammanlagt 174 000 kr., varav det från lotterimedelsfonden utgående direkta statsbidraget svarar för 70 000 kr.

Provinsteaterutredningen har med skärpa påtalat, att den nuvarande utbildningen är otillfredsställande både kvalitativt och kvantitativt. Utredningen understryker behovet av en kvantitativ utbyggnad, bl. a. med hänvisning till den ökade sysselsättningen för skådespelare genom televisionens och filmens utveckling. Tidigare erfarenheter visar att stigande efterfrågan på skådespelare lockat ungdomar in i karriären, vilka saknat tillräcklig utbildning för att i längden kunna hävda sig i yrket.

Utredningens förslag innebär i korthet följande. Utbildningstiden ökas från två till tre år. En ny dramatisk och en ny lyrisk skola inrättas och elevintagningen ökas vid de redan existerande skolorna. Intagningen vid de dramatiska elevskolorna bestäms till 40 elever per år och vid den lyriska skolan till 6 à 7 elever. Utredningen har starkt betonat vikten av att skolorna görs fristående i förhållande till moderatern.

Remissinstanserna har genomgående anslutit sig till kravet på en förbättring av utbildningsmöjligheterna.

Teaterns utbildningsråd — ett förra året bildat samarbetsorgan mellan teaterns arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer — har för kort tid sedan framlagt ett utbyggnadsförslag för elevutbildningen, som något avviker från utredningens. Rådet föreslår en ny skola i Stockholm, vilken skulle ersätta elevskolorna såväl vid Dramatiska teatern som vid stadsteatern i Norrköping-Linköping samt Riksteaterns utbildningsverksamhet och således tillgodose hela den del av det samlade utbildningsbehovet, som inte täcks genom utbildningsverksamheten i Malmö och Göteborg. I var och en av dessa städer skall enligt förslaget i fortsättningen finnas en skola med både dramatisk och lyrisk utbildningslinje. En lyrisk linje med anknytning till operaskolan förutsättes senare tillkomma även i Stockholm. Förslaget innebär en sammanlagd årlig intagning av 36 elever gentemot utredningens 40 på den dramatiska linjen och av till en början 14 elever gentemot utredningens 7 på den lyriska linjen.

Dramatiska teatern, som ansluter sig till sistnämnda utbyggnadsplan, har sedermera föreslagit, att någon elevintagning icke bör ske vid teaterns elevskola under läsåret 1963/64. Teatern önskar i stället under detta år utnyttja tillgängliga lärarkrafter för en förbättrad undervisning för redan intagna elever.»

I likhet med provinsteaterutredningen och de hörda remissinstanserna säger sig departementschefen vara väl medveten om att förbättrade villkor för elevutbildningen inom teatrarna snarast bör åstadkommas. Utbildningen bör enligt hans mening bli treårig i stället för tvåårig, och efter hand bör ett ökat antal elever antagas till utbildningen. En sådan skiljelinje bör vidare dras mellan skolverksamhet och teaterverksamhet att undervisningen kan bedrivas ostörd av skolans anknytning till teatern.

Departementschefen är inte nu beredd att slutgiltigt taga ställning till undervisningens organisation och förläggning. Han anser emellertid, att en utbyggnad av elevskolorna i Malmö och Göteborg efter de riktlinjer som Teaterns utbildningsråd föreslagit bör igångsättas i form av försöksverksamhet redan under nästa läsår. Departementschefen har ingenting att invända mot det av Dramatiska teatern framlagda förslaget att för instundande läsår inställa intagningen vid elevskolan, sedan han under hand erfarit att andra skolor för nästa läsår är beredda att kompensera bortfallet genom en ökad elevintagning. Under angivna förutsättningar bör enligt departementschefens mening redan under nästa läsår förbättrade resurser ställas till förfogande och en viss ökning av antalet elever, i varje fall för lyrisk utbildning, bör kunna ske. Departementschefen räknar med att kostnaderna för den sålunda förbättrade utbildningsverksamheten på området kommer att uppgå till drygt 300 000 kr., som förutsättes bli anvisade ur lotterimedelsfonden.

Beträffande konsertbyråutredningens förslag framhåller departementschefen följande.

»*Konsertbyråutredningen* har i ett delbetänkande föreslagit, att en rikskonsertverksamhet försöksvis igångsättes under nästa budgetår. Denna verksamhet skulle avse såväl solist- som orkesterframträdanden och bestå av dels kvällskonserter i sedvanlig form för allmänheten, dels skol- och ungdomskonserter. Försöksverksamheten föreslås begränsad till Malmöhus, Jönköpings, Östergötlands och Norrbottens län. I fråga om finansieringen av verksamheten föreslår utredningen, att staten skall svara för viss del av kostnaderna för honorar till medverkande tonkonstnärer, nämligen hälften av honorarkostnaderna vid skol- och ungdomskonserter och en fjärdedel vid kvällskonserter. Rese- och traktementskostnader för de turnerande tonkonstnärerna liksom kostnaderna för den centrala organisatoriska apparaten avses utgå av statsmedel. Lokala konsertarrangörer förutses svara för återstående kostnader. Det sammanlagda behovet av statsmedel för verksamheten under försöksåret beräknar utredningen till 370 000 kr. Utredningen föreslår vidare — utan att dock i föreliggande betänkande precisera uppgifterna för en statlig konsertbyrå vid fullt utbyggd verksamhet — att den försöksvis bedrivna rikskonsertverksamheten bör handhavas av ett statligt organ under en av Kungl. Maj:t för viss tid tillsatt styrelse. Kostnaderna för en sådan konsertbyrå med arrangerande, planerande och rådgivande uppgifter samt även sådan förmedlande verksamhet, som sammanhänger med försöksverksamheten, uppskattar utredningen till 200 000 kr.

Remissinstanserna har med ett par undantag tillstyrkt, att en försöksverksamhet med rikskonserter igångsättes under nästa år i de förordade försöksområdena. Sveriges Radio och Folkuniversitetet anser dock, att utredningens förslag inte bör föranleda någon åtgärd förrän utredningen presenterat en mer genomgripande undersökning av olika med verksamheten sammanhängande frågor. En rad remissinstanser framför från utredningsförslaget avvikande meningar angående bl. a. tidpunkten för igångsättandet, finansieringen och utformningen av försöksverksamheten med avseende på dess innehåll och lokalise-

ring. Statskontoret, Musikfrämjandet och Samverkande bildningsförbunden avstyrker eller avråder från att en konsertbyrå inrättas under försöksperioden. Vid remissbehandlingen har också framförts delade meningar i fråga om vilka uppgifter, som bör åvila en sådan byrå.»

Departementschefen säger sig för egen del vara övertygad om riktigheten i de målsättningar, som utredningens förslag ger uttryck åt, och om angelägenheten av att genom försök med konsertturnéer söka utröna lämpliga former för att stimulera musiklivet, även i de områden av vårt land där konsertmöjligheter nu saknas.

Med hänsyn till den korta förberedelsestid, som stått till förfogande och till den tveksamhet, som på flera punkter framkommit vid remissbehandlingen av utredningens förslag, förordar departementschefen dock att försöksverksamheten under nästa budgetår till sin omfattning och uppläggning blir något mer begränsad än vad utredningen avsett. I konsekvens härmed och med tanke på utredningens egen tvekan när det gäller att precisera de slutliga uppgifterna för en statlig konsertbyrå vill departementschefen inte för närvarande förorda att en sådan inrättas. Försöksverksamhet i begränsad omfattning men i olika former bör emellertid anordnas under särskild ledning, varom Kungl. Maj:t bör äga att närmare besluta. Verksamheten bör enligt departementschefen bedrivas i samråd med utredningen och under hänsynstagande till de synpunkter, som framkommit i olika remissyttranden. Erforderliga medel härför torde enligt departementschefens förslag av Kungl. Maj:t ställas till förfogande ur lotterimedelsfonden.

Utskottet. Den av departementschefen föreslagna överföringen av anslaget till avsättning till lotterimedelsfonden till åttonde huvudtiteln är enligt utskottets mening ägnad att verksamt bidra till ett samlat och stärkt grepp över den departementala handläggningen av insatserna för ökat stöd åt den del av kultursektorn, som nu är under upprustning. Utskottet har därför ingen erinran mot departementschefens förslag i denna del. Utskottet har uppmärksammat att — även om bidragsgivningen nu i stort inte förändras utan bedrives i för lotterimedelsfonden redan etablerade former — den fortsatta prövningen enligt departementschefens uppfattning bör inriktas på att finna en lämplig konstruktion för att helt eller delvis ersätta bidragsgivningen av fondmedel med anslag på riksstaten.

Utskottet tillstyrker att avsättningsanslaget för nästa budgetår uppföres med 36 500 000 kr. Härigenom möjliggöres bl. a. en enligt utskottets mening angelägen upprustning av den grundläggande skådespelarutbildningen och viss försöksverksamhet avseende konsertturnéer. Erforderliga medel för dessa båda ändamål torde — såsom departementschefen framhållit — bära av Kungl. Maj:t ställas till förfogande ur lotterimedelsfonden.

Inte heller i övrigt föranleder vad departementschefen anfört och förordat någon erinran från utskottets sida.

I motionerna I: 688 och II: 841 har hemställts om riksdagens medverkan enligt två alternativa förslag till en förbättring av statsbidraget till Stockholms stadsteater, som nu utgår ur lotterimedelsfonden. Även om skäl kan anföras för en ökning av det nuvarande statsbidraget till denna teater är utskottet likväl inte berett att såsom i motionerna påyrkas föreslå riksdagen att avlåta särskild skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t, enär framställning från Stockholms stadfullmäktige med samma syfte som förevarande motioner redan befinner sig under Kungl. Maj:ts prövning. Framställningen är för närvarande föremål för vederbörlig remissbehandling.

I detta sammanhang vill utskottet anföras, att utskottet i likhet med departementschefen ansluter sig till kulturfondsutredningens allmänna synpunkter på ökat stöd till landsbygdens kulturliv.

Utskottet, som alltså biträder Kungl. Maj:ts här förevarande förslag, hemställer,

I. att riksdagen må till *Avsättning till lotterimedelsfonden* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 36 500 000 kr.;

II. att motionerna I: 688 och II: 841 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att *dels* för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa a) till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.; b) till Statens konstråd ett förslagsanslag av 59 000 kr., *dels ock* medgiva, att vid statens konstråd må fr. o. m. budgetåret 1963/64 tills vidare vara inrättad en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ae 23 som sekreterare.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengtson* och *Sundin* (I: 686) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wahlund* och *Fälldin* (II: 842), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader ett reservationsanslag av 1 500 000 kr. samt i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionerna anförts angående utformningen av samhällets kulturfrämjande verksamhet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Per-Olof Hanson* (I: 687) och den andra inom andra kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (II: 840), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 500 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag om 1 000 000 kr. till utsmyckning av statliga byggnader i syfte att underlätta ett återinförande av procentregeln och således till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr. samt i övrigt beakta de

synpunkter — särskilt beträffande innehållet i ett samlat kulturpolitiskt program — som anförts i motionerna.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 842 och II: 840.

Anslaget till *konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* är för närvarande uppfört med 500 000 kr. Den förra året beslutade anslagshöjningen uppgick nominellt till 100 000 kr. Samtidigt genomfördes vissa anordningar i syfte att frigöra anslaget från sådana kostnader i samband med utsmyckningsarbetena, som närmast är att hänföra till mindre byggnadsåtgärder och som kommit att i alltför hög grad belasta utsmyckningsanslaget. Dessa kostnader skall enligt beslutet i stället belasta underhålls- eller byggnadsanslag. Avsikten härmed var att renodla användningen av utsmyckningsanslaget på så sätt, att anslaget praktiskt taget uteslutande kan anlitas för arvoden till konstnärer och för kostnader knutna till själva framställningen av de konstnärliga alstren, såsom material, gjutningsarbeten och ersättning till medhjälpare.

För nästa budgetår förordar departementschefen att anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader höjes med 500 000 kr. till 1 000 000 kr. Den förordade höjningen bör, framhåller departementschefen, ses som ett uttryck för samhällets intresse av att i ökad omfattning säkerställa konstnärlig medverkan vid utformningen och utsmyckningen av statens byggnader och anläggningar.

I fråga om grunderna för beräkning och formen för beviljande av anslag till utsmyckningsändamål är departementschefen inte beredd att framlägga något ändringsförslag. 1962 års riksdag har hos Kungl. Maj:t begärt en förnyad prövning av frågan om ett återinförande av den av statsmakterna år 1937 beslutade s. k. procentregeln, innebärande att i anslagen till statliga byggnader skulle inräknas medel för konstnärlig utsmyckning ej understigande 1% av byggnadskostnaderna. Statens konstråd har liksom i tidigare framställningar i sitt förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår yrkat på en ändring av finansieringsformen i enlighet med 1937 års beslut. Med anledning härav framhåller departementschefen, att 1937 års principbeslut enligt hans mening var betydelsefullt främst av det skälet, att beslutet framstod som en garanti för att konstnärlig utsmyckning skulle ingå som ett normalt led i den statliga byggnadsverksamheten. Departementschefen förklarar det heller inte vara hans avsikt att underkänna procentregeln som en tills vidare aktuell riktpunkt för beräkning av medelstilledningen till den konstnärliga utsmyckningen. Med den byggnadsvolym inom den statliga sektorn som vi i dagens läge har att räkna med skulle procentregeln otvivelaktigt ge en större sammanlagd medelsanvisning till utsmyckningsändamål än den jag för nästa budgetår förordat under det här berörda särskilda anslaget, konstaterar departementschefen. Däremot säger han sig av flera skäl inte vara övertygad om att procentregeln är lämplig som bindande metod för medelsanvisning till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader. Som också konstrådet framhåller i samband med sitt yrkande om en ändring av den nuvarande finansieringsformen, innebär procentregeln endast en allmän riktpunkt för

medelsanvisningarnas storlek. Det är, framhåller konstrådet, inte meningen att alla statliga byggnader skall bli konstnärligt utsmyckade och ej heller att 1 % av byggnadskostnaden skall utgöra ett absolut mått för vad utsmyckningen i förekommande fall skall kosta. Det är således inte fråga om att generellt i byggnadskostnaderna för alla statliga nybyggnader inräkna medel för konstnärlig utsmyckning, konstaterar departementschefen. Detta förutsätter, att behovet av utsmyckning och de därmed sammanhängande kostnadskalkylerna måste motiveras och prövas i varje särskilt fall med hänsynstagande till byggnadens arkitektur, ändamål och belägenhet. Det bör också framhållas, att behov kan föreligga av konstnärlig utsmyckning av redan färdigställda byggnader, påpekar departementschefen.

Departementschefen utvecklar sina skäl ytterligare enligt följande:

»Det nuvarande förfaringssättet med ett särskilt anslag på driftbudgeten medger en sammanhållen prövning av utsmyckningsanslagets omfattning och fördelning både från de anslagsbeviljande myndigheternas och från konstrådets sida. En ändring av förfaringssättet till att inräkna kostnaderna för utsmyckningen i byggnadsanslag skulle bl. a. dels innebära en splittrad departemental handläggning av anslagsfrågorna — en ordning som enligt min mening både blir onödigt omständlig och medför viss risk för oenhetlighet — dels frånhända konstrådet dess nuvarande möjlighet att självständigt och i ett sammanhang pröva fördelningen av anslagsmedlen på olika byggnadsprojekt. Några medel för utsmyckning av redan färdigställda byggnader skulle heller inte finnas tillgängliga om hela anslagsgivningen överfördes till kapitalbudgeten. Redan här redovisade skäl talar enligt min mening till förmån för det nuvarande systemet för finansiering av utsmyckningen med ett vid den årliga budgetprövningen — med hänsyn bl. a. till de samlade resurser, som står till kulturpolitikens förfogande — skäligen avvägt anslag. Såvida inte särskilda skäl föreligger, bör anslaget inte av de anslagsbeviljande myndigheterna i förväg bindas till att avse utsmyckning av vissa bestämda byggnader. Jag förordar sålunda, att det nuvarande systemet bibehålles. Liksom hittills torde det få ankomma på konstrådet att efter samråd med byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i fråga om dispositionen av anslaget.

I den diskussion som förts i denna fråga alltsedan beslut fattades om att överge 1937 års princip har framhållits, att denna var speciellt värdefull ur den synpunkten, att den medförde en nära samordning mellan medelsanvisningen till byggnadsarbetet och till den konstnärliga utsmyckningen. Härigenom möjliggjordes en samverkan mellan byggnadens arkitekt och den konstnär, som skall svara för utsmyckningen, på ett tidigt stadium av byggnadens tillblivelse. För egen del inser jag tillfullo värdet av att planerna på en eventuell utsmyckning och dess placering kan beaktas så tidigt som möjligt under byggnadsförberedelsernas gång. Önskemål härvidlag torde emellertid kunna tillgodoses oberoende av den rent tekniska formen för anslagsgivning till utsmyckningen. Med den nuvarande ordningen för handläggning av frågor rörande den statliga byggnadsverksamheten torde det ur denna synpunkt snarast vara för sent att anvisa me-

del till utsmyckningen i samband med medelsanvisning till själva byggnadsföretaget. Den åsyftade samverkan bör äga rum vid tiden för byggnadens planlösning, dvs. närmast på projekteringsstadiet.»

Utskottet. Det kulturpolitiska handlingsprogram som antagits av 1961 års riksdag och med visst tillägg bekräftats av 1962 års riksdag innefattar följande fyra huvudpunkter, nämligen för det första *utbildningsstöd åt blivande konstnärliga yrkesutövare* — exempelvis genom ökade studiesociala förmåner och förstärkning av undervisningsresurserna — för det andra *utbyggnad av stipendiestödet åt redan verksamma konstnärliga yrkesutövare*, för det tredje *insatser för att öka den offentliga konsumtionen av konstnärlig produktion* — främst genom förstärkning av beställnings- och inköpsanslag — och för det fjärde en *breddning av kulturmiljön, en förbättring av den kulturförmedlande verksamheten över huvud taget*, exempelvis genom ökat stöd till teatrar, bibliotek, museer och liknande institutioner med kulturförmedlande uppgifter. Redan vid 1960 års riksdag — alltså året innan handlingsprogrammet antogs — genomfördes emellertid åtgärder för ökat stöd åt konst och musik, som ligger helt i linje med de tre första punkterna i programmet. Det torde därför kunna sägas, att de olika åtgärder som departementschefen nu förordar på den s. k. fria sektorn av kulturlivet i själva verket är en fjärde etapp i en målmedveten utbyggnad av kulturstödet, som givetvis förutsättes få sin fortsättning.

Departementschefens förslag innefattar, som framgått av det föregående, att avsättningsanslaget till lotterimedelsfonden överföres till åttonde huvudtiteln som en särskild kulturfond, visserligen avsett att tills vidare disponeras i nu etablerade former men genom en anslagshöjning av reellt 1 800 000 kr. möjliggörande en utvidgning av kulturstödet till nya och eftersatta områden. Förslaget innebär också en fördubbling av anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader från nu 500 000 till 1 000 000 kr. samt förbättring av det statliga stipendiestödet till yrkesverksamma konstnärer med 374 000 kr. Som ett led i utbyggnadsprogrammet bör också ses den avveckling av biografnöjesskatten, som förordats i annat sammanhang och som möjliggör skapande av nya former för kvalitetsstöd till svensk filmproduktion. Till de nu förordade åtgärderna ansluter sig också vad departementschefen i yttre, organisatoriskt avseende förordat i årets statsverksproposition om inrättande av en särskild kulturavdelning inom ecklesiastikdepartementet — ett förslag som riksdagen redan godtagit. Härtill kommer åtgärden att knyta en kulturpolitisk rådgivargrupp till departementet. Genom dessa sistnämnda åtgärder synes förutsättningar ha skapats för en fast och samlad planläggning och utformning av de ytterligare initiativ som erfordras för en uppföljning av 1961 års kulturstödsprogram. Anledning saknas därför enligt utskottets mening att — såsom i motionerna I: 686 och II: 842 samt även, indirekt, i motionerna I: 687 och II: 840 påyrkats — i skrivelse till Kungl. Maj:t från riksdagens sida ge till känna särskilda meningsyttringar rörande utformningen av samhällets kulturfrämjande verksamhet utöver det handlingsprogram som antogs 1961.

Utskottet har i det föregående redovisat sitt ställningstagande till förslaget om avsättning till lotterimedelsfonden. Under förevarande punkt framlägger utskottet sina synpunkter på frågan om konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m. liksom beträffande anslaget till statens konstråd. I det följande behandlar utskottet förslagen om konstnärsstipendier och om anslag till utställningar av svensk konst i utlandet.

Utskottet finner det mot bakgrunden av sina tidigare redovisade ställningstaganden till frågan om en ökning av den offentliga konsumtionen av konstnärlig produktion följderiktigt, att förslag nu framlagts som väsentligt kan bidra till att säkerställa konstnärlig medverkan vid utformningen och utsmyckningen av statens byggnader och anläggningar och därvid indirekt främja våra konstnärers arbetsmöjligheter och utkomst. Utskottet, som räknar med att den förordade ökningen skall kunna få sin efterföljd även fortsättningsvis, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om en fördubbling av det nuvarande riksstatsanslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader. Härav följer, att utskottet icke är berett att förorda bifall till yrkandena om en höjning av anslaget till 1 500 000 kr., framförda i motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840. Utskottet avstyrker alltså bifall till motionerna i denna del.

Mot Kungl. Maj:ts förslag om en höjning av anslaget till statens konstråd och omvandling av anslaget till förslagsanslag samt om inrättande av en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ae 23 som sekreterare i rådet har utskottet ingen erinran.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840, samtliga motioner i vad de avser medelansvisningen, till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.;

II. att riksdagen må till *Statens konstråd* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 59 000 kr.;

III. att riksdagen må medgiva, att vid statens konstråd må fr. o. m. budgetåret 1963/64 tills vidare vara inrättad en extra ordinarie tjänst i lönegrad Ae 23 som sekreterare;

IV. att motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840, i vad de avser utformningen av samhällets kulturfrämjande åtgärder, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

3:o) **Konstnärsstipendier.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att till Konstnärsstipendier för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 214 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Bengtson* och *Sundin* (I: 686) och den andra inom andra kammaren av herrar *Wahlund* och *Fälldin* (II: 842), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa till Konstnärstipendier ett reservationsanslag av 1 571 000 kr.; dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Per-Olof Hanson* (I: 687) och den andra inom andra kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (II: 840), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå 1 571 000 kr. till konstnärstipendier under nästa budgetår i överensstämmelse med de riktlinjer beträffande fördelningen av denna summa som anges i motionerna och således till Konstnärstipendier för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 357 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 1 571 000 kr.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 842 och II: 840.

Fr. o. m. innevarande budgetår har det statliga stipendiestödet till yrkesverksamma konstnärer av olika kategorier sammanförts under ett reservationsanslag med benämningen Konstnärstipendier. För ändamålet har anvisats 840 000 kr., varav för stipendier åt konstnärer inom måleri m. m. och tonsättare disponeras 230 000 kr. för vardera gruppen och 380 000 kr. står till förfogande för stipendier åt konstnärer i övrigt. I enlighet med nu gällande regler för stipendieutdelningen skall till konstnärer inom måleri m. m. respektive tonsättare 150 000 kr. utgå i form av större, i princip treåriga arbetsstipendier på normalt cirka 10 000 kr. per år. För konstnärer i övrigt skall 300 000 kr. av de anvisade medlen användas för sådana större stipendier. Återstående belopp disponeras för mindre arbetsstipendier på lägst 3 000 och högst 5 000 kr., resestipendier samt stipendier av pensions- eller understödskaraktär.

Departementschefen föreslår för nästa budgetår en höjning av såväl de enskilda stipendiebeloppen som antalet stipendier. De större arbetsstipendierna föreslås sålunda höjda till normalt ca 12 000 kr. och de mindre arbetsstipendierna till lägst 4 000 kr. och högst 6 000 kr. Vidare förordas de poster som står till förfogande för övriga typer av stipendier genomgående bli höjda med 10 %. Totalt medför den förordade uppräknings av stipendierna en anslagsökning med 154 000 kr. För nya stipendier förordar departementschefen en höjning av stipendieanslaget med 220 000 kr.

Efter en prövning av den lämpligaste fördelningen av de nytillkommande stipendierna på här berörda konstnärliga yrkesgrupper har departementschefen stannat för att föreslå, att 60 000 kr. eller ett belopp motsvarande fem större

arbetsstipendier bör tillfalla gruppen konstnärer inom måleri m. m. Med hänsyn till att tonsättarna utgör en till antalet mindre grupp bör enligt departementschefen antalet tonsättarstipendier förbli oförändrat. För nya stipendier till gruppen konstnärer i övrigt föreslås bli anvisade 160 000 kr.

Enligt propositionen nr 62 till förra årets riksdag — som låg till grund för beslutet att utvidga stipendiestödet till nya grupper — bör till gruppen konstnärer i övrigt bl. a. räknas dramatiker, regissörer, skådespelare och recitatörer, instrumentalister och andra tonkonstnärer, filmskapare, koreografer, dansörer, dans-, sång- och teaterpedagoger, scendekoratörer, illustratörer och konstnärligt arbetande fotografer. En särskild nämnd, konstnärsstipendienämnden, har tillsatts för att handlägga ärenden rörande stipendieutdelningen inom denna synnerligen heterogena grupp. Att företrädare för många sinsemellan mycket olika konstnärliga inriktningar har tillgodosetts genom denna del av konstnärsstipendieanslaget framgår enligt departementschefen bl. a. av den av Kungl. Maj:t helt nyligen beslutade fördelningen av de större arbetsstipendierna. Enligt vad departementschefen erfarit från nämnden var antalet kvalificerade sökande till stipendierna mycket stort inom alla de konstnärliga yrkesgrupper, som kunde komma i fråga. Ett ökat antal stipendier just för dessa grupper synes sålunda vara starkt befogat, framhåller departementschefen.

Det förutsättes få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om formerna för stipendieutdelningen samt att i samråd med stipendiemyndigheterna på området besluta om den för varje stipendieberättigad grupp lämpligaste fördelningen av de anvisade stipendiemedlen mellan större arbetsstipendier och övriga stipendietyper.

För nästa budgetår förutsättes med anledning av vad sålunda förordats stipendieanslaget bli höjt med sammanlagt 374 000 kr. Av det sammanlagda anslagsbeloppet avses 331 000 kr. utgå till stipendier åt konstnärer inom måleri m. m., 271 000 kr. till stipendier åt tonsättare och 612 000 kr. till stipendier åt konstnärer i övrigt.

Utskottet. Som ett ytterligare led i programmet för en ökad stipendiegivning till utövare av konstnärliga yrken har i propositionen nr 103 framlagts förslag om höjning av förevarande anslag med 374 000 kr. utöver det sammanlagda belopp för ändamålet som nu finnes uppfört på riksstaten, 840 000 kr. Genom det ökade beloppet möjliggöres enligt departementschefen såväl en höjning av de enskilda stipendiebeloppen som en icke ringa ökning av antalet arbetsstipendier.

Utskottet, som är medvetet om att takten i upprustningsprogrammet alltid kan diskuteras, har emellertid funnit, att den av departementschefen gjorda avvägningen av insatserna på området för nästa budgetår bör godtagas. Utskottet har alltså inte ansett sig böra biträda yrkandena i motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840 om en ökning av anslaget med 357 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 214 000 kr.

4:o) **Utställningar av svensk konst i utlandet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen att för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr. till utställningar av svensk konst i utlandet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Källqvist* och *Per-Olof Hanson* (I: 687) och den andra inom andra kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (II: 840), i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta att anslå ytterligare 100 000 kr. utöver Kungl. Maj:ts förslag om 100 000 kr. till utställningar i utlandet i syfte att därigenom skapa en ökad kännedom utomlands om svensk konst och således till Utställningar av svensk konst i utlandet för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II: 840.

Detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, är nu uppfört med 100 000 kr. Enligt de av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelserna disponeras anslaget av Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet. Ett särskilt beredningsutskott inom institutets utställningsnämnd har till uppgift att planera och genomföra utställningar av nutida svensk konst i utlandet.

Svenska institutets styrelse, som med tillfredsställelse noterat de vidgade möjligheter till informationsverksamhet om svenskt konstliv, som det nytilkomna anslaget innebär, har anhållit att minst motsvarande belopp, 100 000 kr., ställas till förfogande för ändamålet under nästa budgetår. Styrelsen erinrar om att det av landets konstorganisationer ursprungligen föreslagna beloppet utgjorde 200 000 kr.

Utskottet. Detta anslag är för första gången uppfört på riksstaten för innevarande budgetår. Ehuru det givetvis är en angelägen uppgift att skapa ökad kännedom utomlands om svensk konst är utskottet icke berett att innan erfarenheterna av de nuvarande medlens användning redovisats överväga en höjning av anslaget. Utskottet biträder därför Kungl. Maj:ts förslag om en oförändrad

medelsanvisning för ändamålet för budgetåret 1963/64 — 100 000 kr. — och avstyrker bifall till det i motionerna I: 687 och II: 840 gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 687 och II: 840, såvitt nu är i fråga, till *Utställningar av svensk konst i utlandet* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

5:o) **Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 020 000 kr.

6:o) **Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Stipendier åt författare av hög litterär förtjänst* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 100 000 kr.

7:o) **Bidrag till Samfundet De nio.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Samfundet De nio* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 10 000 kr.

8:o) **Teaterrådet.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär en anslagshöjning med 1 000 kr., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Teaterrådet* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kr.

9:o) **Bidrag till Barnfilmkommittén.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till Barnfilmkommittén* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 35 000 kr.

10:o) **Upprustning av forskningsbiblioteken.** I de båda inledningsvis omnämnda *motionerna I: 113* och *II: 132* har hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsamt utredning rörande upprustning av forskningsbiblioteken.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet torde få hänvisas till motionen *II: 132*.

Utskottet. I *motionerna I: 113* och *II: 132* har förordats en grundlig och vittgående undersökning av hela det vetenskapliga biblioteksväsendet i landet i avsikt att komma fram till någon generalplan för litteraturförsörjningen. Därvid har också förutsatts att den bibliografiska aspekten, personalens utbildning och andra hithörande frågor borde beröras.

I sitt sjunde, nyligen avgivna betänkande »Universitetens och högskolornas organisation och förvaltning», s. 40, har 1955 års universitetsutredning påpekat de ökade krav, som den expanderande forskningen måste ställa på universitets/högskolebibliotekens liksom på övriga offentliga forskningsbiblioteks resurser. Utredningen finner det angeläget att frågan om dessa institutioners organisation och administration snarast utredes. Utredningen förordar en samlad översyn av särskild expertis för hela det problemkomplex, i vilket forskningsbibliotekens funktioner ingår som en betydelsefull del. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Av universitetskanslern tillkallade särskilda sakkunniga för utredning av universitetsbibliotekens tillstånd och behov har enligt vad utskottet erfarit också uppmärksammat frågor av den art som berörts av motionärerna. De sakkunnigas synpunkter i ämnet har också tillställts eklestiasitikdepartementet. Inom detta departement pågår likaledes förberedelser för utredning i hithörande frågor.

Då förutsättningar alltså föreligger för att det av motionärerna berörda spörsmålet blir vederbörligen prövat finner utskottet inte skäl att bifalla yrkandet i *motionerna I: 113* och *II: 132* om skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t.

Under återopandande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att *motionerna I: 113* och *II: 132* icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

11:o) **Nordisk bokmarknad.** I de båda inledningsvis omnämnda *motionerna I: 203* och *II: 246* har hemställts att riksdagen måtte för budgetåret 1963/64 bevilja de anslag till stöd för en nordisk bokmarknad som angives i Nordiska rådets rekommendation nr 30 år 1958.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen II:246.

Utskottet. Nordiska kulturkommissionen hemställde den 28 december 1956 till de nordiska regeringarna om bidrag till följande ändamål för att främja en nordisk bokmarknad:

1. Stipendier till litteraturkritiker — 6 000 n. kr. årligen per land.
2. Särskilt statsbidrag till folkbibliotek för inköp av grannländernas litteratur på originalspråket — 30 000 n. kr. årligen.
3. Statsbidrag till Föreningarna Norden för anordnande av uppsatstävlingar — 8 000 n. kr. årligen.

Kulturkommissionens framställning anbefalldes vid det nordiska undervisningsministermötet 1957 och rekommenderades 1958 av Nordiska rådet (rekommendation nr 30). De nordiska undervisningsministrarnas anbefallning upprepades 1959 och 1961.

Beträffande hittills vidtagna åtgärder från svensk sida i ämnet har utskottet inhämtat följande upplysningar.

Beträffande *punkten 1* i kulturkommissionens förslag har beslut fattats av Kungl. Maj:t den 9 november 1962 om ett stipendium på 2 200 sv. kr. till den norske litteraturkritikern Odd Solumsmoen. Beloppet har förutsatts utgå från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Det har förutsatts att stipendier skall utgå även i fortsättningen.

Vad avser *punkten 2* i förslaget får utskottet erinra om departementschefens uttalande i statsverkspropositionen år 1959 (bilagan 10, åttonde huvudtiteln, s. 624), enligt vilket departementschefen i likhet med skolöverstyrelsen fann, att de mindre bibliotekens behov av nordisk litteratur på originalspråket lämpligast tillgodosåges genom vandringsbibliotek från central- och landsbiblioteken. Departementschefen ansåg emellertid, att härför erforderliga medel kunde disponeras inom ramen för anslag till centralbiblioteken och var därför inte beredd att tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om särskild medelsanvisning för detta ändamål. Riksdagen gjorde inte någon erinran mot ifrågavarande uttalande.

Vad angår *punkten 3* har det från Föreningen Nordens sida icke ansetts lämpligt att årligen anordna uppsatstävlingar. Om det exempelvis i samband med anordnande av Nordens dag 1966 blir aktuellt med uppsatstävlingar torde Föreningen Norden komma att begära särskilda medel för ändamålet.

Det förtjänar vidare att påpekas, att föreningarna Norden på uppdrag av Nordiska kulturkommissionen utsett nationella bokkommittéer i Danmark, Finland, Norge och Sverige för att främja utvecklingen av en gemensam nordisk bokmarknad liksom att på kommissionens uppdrag utarbetats ett betänkande, »Nordisk bogmarked», utgivet i Nordisk utredningsserie 1962: 4.

På grund av sålunda föreliggande förhållanden anser utskottet skäl icke föreligga för bifall till yrkandet i motionerna I:203 och II:246 om anvisande av

särskilda anslag för de i motionerna angivna ändamålen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 203 och II: 246 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 17 maj 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, Bengtson, Per Jacobsson, Edström, fröken Ljungberg, herrar Herbert Larsson och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herr Gustafsson i Skellefteå, fröken Karlsson, herrar Fagerlund, Heidenberg och Källstad.

Reservationer

1) vid *punkten 2* (Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m.) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Edström*, fröken *Ljungberg*, herrar *Thorsten Larsson*, *Staxäng*, *Ståhl*, *Svensson* i *Stenkyrka*, *Eliasson* i *Sundborn*, *Gustafsson* i *Skellefteå*, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka ansett

dels att utskottets yttrande fr. o. m. det stycke på s. 12, som börjar med »Det kulturpolitiska», t. o. m. det stycke på s. 13, som slutar med »denna del», bort ha följande lydelse:

»De förbättringar i olika hänseenden som föreslås i propositionen nr 103 av det statliga stödet åt den s. k. fria kultursektorn ligger i linje med det principprogram som antagits av 1961 och 1962 års riksdagar. Departementschefens förslag innefattar, såsom framgått av det föregående, att avsättningsanslaget till lotterimedelsfonden överföres till åttonde huvudtiteln att tills vidare disponeras i nu etablerade former men förstärkt rent anslagsmässigt så, att det avses kunna möjliggöra en utvidgning av kulturstödet till nya och eftersatta områden. Förslaget innebär också en ökning av anslaget till utsmyckning av statliga byggnader från 500 000 till 1 000 000 kr. samt förbättring av det statliga stipendiesystemet till yrkesverksamma konstnärer med 374 000 kr. Som ett led i stödprogrammet bör också ses den avveckling av biografnöjesskatten, som förordats i annat sammanhang och som möjliggjort skapande av nya former för kvalitetsstöd till svensk filmproduktion.

De föreslagna åtgärderna är på vissa områden betydande och bör inte underskattas. Utskottet förmenar emellertid att det finns skäl att i några fall vidtaga förstärkningsåtgärder i större omfattning än vad departementschefen föreslagit. Utskottet syftar därvid *dels* på anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader som utskottet behandlar i detta sammanhang, *dels* på de i det följande berörda anslagen till konstnärsstipendier och till utställningar av svensk konst i utlandet.

Den dubbling av reservationsanslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader som föreslås för nästa budgetår kan formellt synas betydande. I jämförelse med de medelsförstärkningar till ändamålet som kunnat uppnås, om den s. k. enprocentregeln följts, är anslagshöjningen uppenbarligen emellertid inte särskilt stor. Härtill kommer att starka skäl kan anföras för att en snabbare takt i strävandena att främja våra konstnärers arbetsmöjligheter och utkomst bör uppnås. I motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840 har föreslagits att ifrågavarande anslag höjes till 1 500 000 kr. Utskottet anser detta förslag väl avvägt och förordar därför bifall till detsamma.

I förutnämnda motioner har jämväl berörts behovet av en mera samlad systematisk överblick över det fria kulturområdet än vad uppföljningen av det i och för sig beaktansvärda principprogrammet från 1961 och 1962 kan medge. Resurser för ett mera samlat grepp på kulturstödmaterialet borde nu kunna tillskapas då en särskild kulturavdelning tillkommer inom ecklesiastikdepartementet och till detta departement numera även knutits ett statligt kulturråd. Till de frågor som måste beredas plats i ett allmänt kulturpolitiskt programarbete hör, som påpekats i motionerna, decentraliseringen av den kulturella verksamheten, exempelvis problem om kulturkonsumtion, utbildningsfrågor på kulturområdet och relationerna mellan det yrkesmässigt bedrivna kulturlivet och olika amatörverksamheter. Utskottet förordar att riksdagen med anledning av vad som anförts i motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840 rörande utformningen av samhällets kulturfrämjande åtgärder i skrivelse till Kungl. Maj:t giver till känna vad utskottet anfört i detta ämne.»

dels ock att utskottets hemställan under I. och IV. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840, samtliga motioner i vad de avser medelsanvisningen, till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.;

IV. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840, i vad de avser utformningen av samhällets kulturfrämjande åtgärder, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»

2) vid *punkten 3* (Konstnärsstipendier) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Edström*, fröken *Ljungberg*, herrar *Thorsten Larsson*, *Staxäng*, *Ståhl*, *Svensson* i Stenkyrka, *Eliasson* i Sundborn, *Gustafsson* i Skellefteå, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 15, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »Kungl. Maj:t föreslagit», bort ha följande lydelse:

»För att stipendiestödet till här ifrågakvarande, ännu klart eftersatta grupper skall kunna bli någorlunda verksamt fordras emellertid kraftfullare åtgärder än dem departementschefen funnit sig kunna förorda för nästa budgetår. Utskottet tillstyrker därför bifall till de i motionerna I: 686 och II: 842 samt I: 687 och II: 840 gjorda yrkandena om en ytterligare höjning av förevarande anslag med 357 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, därav för stipendiegruppen konstnärer inom måleri 169 000 kr. och för stipendiegruppen konstnärer i övrigt 188 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 686 och II: 842 samt

I: 687 och II: 840, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 571 000 kr.»

3) vid *punkten 4* (Utställningar av svensk konst i utlandet) av fröken *Andersson*, herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Edström*, fröken *Ljungberg*, herrar *Thorsten Larsson*, *Staxäng*, *Ståhl*, *Svensson* i Stenkyrka, *Eliasson* i Sundborn, *Gustafsson* i Skellefteå, fröken *Karlsson* och herr *Källstad*, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Det är av utomordentligt intresse för vårt land att ökad kännedom skapas i utlandet om svensk konst, särskilt nutida konst. Det anslag som nu finns uppfört på riksstaten till utställningar av svensk konst i utlandet och som av Kungl. Maj:t föreslås utgå med oförändrat belopp för nästa budgetår måste emellertid anses vara otillräckligt för sitt ändamål. Utskottet tillstyrker därför bifall till yrkandet i motionerna I: 687 och II: 840 om en fördubbling för budgetåret 1963/64 av det nuvarande anslaget.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 687 och II: 840, såvitt nu är i fråga, till *Utställningar av svensk konst i utlandet* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.»
